

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. rugsėjo 9 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas), Donato Šerno ir Jūratės Varanaukaitės (pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. kovo 3 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjos Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos skundą dėl uždarnosios akcinės bendrovės „Jaunystės akademija“ kreditorių susirinkimo nutarimo panaikinimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiamas klausimas dėl mokesčio patikrinimo pradžios momento nustatymo ir teisės vykdyti juridinio asmens bankrotą ne teismo tvarka, Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 11 straipsnio 1 dalies 3 punkto aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėja prašė panaikinti UAB „Jaunystės akademija“ (toliau – ir Bendrovė) 2021 m. gruodžio 27 d. kreditorių susirinkimo nutarimą trečiuoju darbotvarkės klausimu, kuriuo nutarta vykdyti bankroto procedūrą ne teismo tvarka.
3. Pareiškėja nurodė, kad Bendrovės bankroto proceso ne teismo tvarka inicijavimas prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms (nėra įvykdyta nė viena iš JANĮ 11 straipsnyje nurodytų sąlygų), protingumo ir sąžiningumo principams. Bendrovės vadovas dėl bankroto procedūrų vykdymo ne teismo tvarka kreipėsi į Bendrovės kreditorius tuo metu, kai pradėtas Bendrovės mokesčio patikrinimas buvo sustabdytas, tačiau nebuvo užbaigtas. Pareiškėjos nuomone, mokesčio patikrinimo sustabdymas negali sudaryti papildomų privilegijų mokesčių mokėtojui inicijuojant bankroto procesą ne teismo tvarka.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2022 m. sausio 31 d. nutartimi pareiškėjos skundą atmetė.
5. Teismas nustatė šias faktines aplinkybes:
 - 5.1. Kauno apskrities VMI 2021 m. spalio 21 d. pavedimu pradėtas Bendrovės mokesčio patikrinimas, pavedime nurodyta patikrinimą pradėti 2021 m. spalio 21 d., baigti iki 2021 m. lapkričio 23 d.;
 - 5.2. Bendrovės vadovui pateikus motyvuotą prašymą atidėti mokesčio patikrinimo pradžią dėl vadovo ligos, Kauno apskrities VMI pavedimo tikrinti priedais nuspręsta mokesčio patikrinimą sustabdyti nuo 2021 m. lapkričio 5 d. iki 2021 m. gruodžio 7 d.; nuo 2021 m. gruodžio 8 d. iki 2022 m. sausio 13 d.; apie tai Bendrovė buvo raštu informuota;
 - 5.3. Bendrovė 2021 m. gruodžio 3 d., vadovaudamasi JANĮ 8 straipsnio nuostatomis, kreditoriams išsiuntė pranešimus dėl nemokumo proceso inicijavimo;
 - 5.4. 2021 m. gruodžio 27 d. įvyko Bendrovės kreditorių susirinkimas, jo metu kreditoriai 90,86 proc. balsų daugumą priėmė skundžiamą nutarimą trečiuoju darbotvarkės klausimu – iškelti Bendrovei bankroto bylą, bankroto procedūras vykdyti ne teismo tvarka.
6. Teismas atkreipė dėmesį, kad VMI vidinių dokumentų turinys yra dviprasmiškas: pavedimo tikrinti prieduose skyriaus vedėjas vienoje pastraipoje nusprendžia mokesčio patikrinimą sustabdyti, o kitoje – mokesčio patikrinimą nutraukti. Be to, teismas vertino ir tą aplinkybę, kad Bendrovė buvo informuojama, jog mokesčio tyrimo pradžia atidedama, tai Bendrovei leido pagrįstai tikėtis, jog mokesčio patikrinimas dar nėra pradėtas. Teismas padarė išvadą, kad byloje yra pakankamai duomenų konstatuoti, jog VMI suplanuotas mokesčio patikrinimas faktiškai nebuvo pradėtas, atidedant jo pradžią iki 2022 m. sausio 14 d., taigi sprendimo bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dieną nebuvo JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje 3 punkte įtvirtintos sąlygos, ribojančios inicijuoti bankroto procesą ne teismo tvarka. Teismas konstatavo, kad mokesčio patikrinimo inicijavimas ateityje, kaip jis yra vertinamas JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punkto aspektu, *per se* (savaimė) negali užkirsti galimybių kelti bankrotą ne teismo tvarka. Priešingas aiškinimas galėtų sukurti teisinę situaciją, kai bet koks ateityje suplanuotas mokesčio patikrinimas užkirstų kelią bankroto procesui ne teismo tvarka, suteiktų galimybę blokuoti sąžiningos įmonės ir jos kreditorių daugumos susitarimą dėl bankroto proceso ne teismo tvarka vykdymo, o tai būtų nesuderinama su bankroto proceso ne teismo tvarka tikslais.
7. Teismas sutiko su Bendrovės argumentais, jog VMI neturi teisės skusti Bendrovės kreditorių susirinkimo nutarimo, nes ji nėra Bendrovės kreditorė, kaip tai nurodyta JANĮ 55 straipsnyje, – VMI neginčijo aplinkybės, kad Bendrovė neskolinga valstybės, savivaldybių, fondų biudžetams. Tačiau teismas pažymėjo, kad nagrinėjamu atveju VMI skundą teikė ne kaip Bendrovės kreditorė, o kaip mokesčių administratorė, kuriai, sistemškai aiškinant JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punkto, 2 straipsnio bei Lietuvos Respublikos mokesčių

administravimo įstatymo (toliau – ir MAĮ) nuostatas, teisę skusti tokį nutarimą, kuris pasireiškia imperatyvių įstatymo nuostatų pažeidimu, prieštaravimu teisingumo, protingumo ir sąžiningumo principams, suponuojia viešojo intereso gynimo funkcija.

8. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjos atskirąjį skundą, 2022 m. kovo 3 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo nutartį paliko nepakeistą.
9. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad nagrinėjamu atveju VMI skundą teikia ne kaip Bendrovės kreditorė, o kaip mokesčių administratorė, kurios sutikimas vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka Bendrovei yra privalomas. Tačiau mokesčių administratoriaus sutikimas vykdyti bankrotą ne teismo tvarka yra privalomas Bendrovei tik tuo atveju, jei nėra tenkinamos JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nurodytos sąlygos, t. y. yra atliekamas mokestinis tyrimas ar mokestinis patikrinimas. Byloje kilo ginčas dėl to, ar mokestinis patikrinimas yra atliekamas, dėl to teismas pirmiausia turi išspręsti šalių ginčą dėl mokestinio patikrinimo buvimo ir tik nustatęs, kad egzistuoja visos JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos sąlygos vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka, konstatuoti VMI teisę (ar jos nebuvimą) teikti skundą dėl kreditorių susirinkimo nutarimo. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad nėra teisinio pagrindo tenkinti Bendrovės prašymą nutraukti apeliacinį procesą.
10. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad pagal MAĮ 120 straipsnio 1 dalį mokestinio patikrinimo pradžia yra mokestinio patikrinimo pavidimo išrašymas. Pavedime privalu nurodyti, be kita ko, patikrinimo atlikimo pradžios ir pabaigos datas. Iš nurodyto teisinio reglamentavimo yra akivaizdu, kad mokestinio patikrinimo pradžia formaliai yra siejama su mokestinio patikrinimo pavidimo išrašymu, tačiau formalioji mokestinio patikrinimo pradžia gali ir nesutapti su faktine mokestinio patikrinimo atlikimo data. Mokesčių patikrinimų atlikimo, jų rezultatų įforminimo ir patvirtinimo taisyklių, patvirtintų Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2004 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. VA-87, (toliau – Taisyklės) 23 punkte nustatyta, kad mokestinio patikrinimo pradžios data laikoma pavidimo tikrinti išrašymo data. Faktinė mokėtojo patikrinimo pradžios data negali būti ankstesnė negu pranešime apie mokestinį patikrinimą nurodytoji patikrinimo atlikimo data, išskyrus atvejus, kai mokėtojo prašymu arba sutikimu pakeičiamas pranešime apie mokestinį patikrinimą nurodytas dokumentų parengimo (pateikimo) terminas arba mokestinis patikrinimas atliekamas be pranešimo apie mokestinį patikrinimą.
11. Susipažinęs su į bylą pateiktais VMI administraciniais aktais, apeliacinis teismas nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, jog VMI turėjo tikslą atlikti mokestinį patikrinimą Bendrovėje nuo 2021 m. spalio 21 d., tačiau mokestinio patikrinimo pradžia atidėta. VMI pateikta Bendrovei informacija apie mokestinio patikrinimo pradžios atidėjimą neabejotinai leido Bendrovei pagrįstai tikėtis, jog mokestinis patikrinimas dar nėra pradėtas. Taisyklėse nėra įtvirtinta galimybė mokestinio patikrinimo pradžios datą atidėti, tačiau šiuo atveju pareiškėja, informuodama Bendrovę apie atidedamą mokestinio patikrinimo pradžią, negali teigti, kad Bendrovės lūkesčiai ir tai, kaip ji subjektyviai suvokė mokestinio patikrinimo pradėjimą, neturi teisinės reikšmės vertinant, ar sprendimo bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dieną egzistavo JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punkte įtvirtintos sąlygos. Nagrinėjamoje byloje VMI nepaneigė aplinkybės, kad faktinis mokestinis patikrinimas pradėtas nebuvo, o administraciniu aktu jis buvo sustabdytas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

12. Pareiškėja kasaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo 2022 m. sausio 31 d. nutartį bei Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. kovo 3 d. nutartį ir priimti naują nutartį – skundą tenkinti. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:

Viena iš JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų, kad bankroto procesas galėtų būti vykdomas ne teismo tvarka, – jeigu sprendimo bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dieną nėra atliekamas mokestinis tyrimas ar mokestinis patikrinimas Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka. MAĮ 120 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mokestinio patikrinimo pradžia yra mokestinio patikrinimo pavidimo išrašymas. Taisyklių 23 punkte nustatyta, kad mokestinio patikrinimo pradžios data laikoma pavidimo tikrinti išrašymo data. Nagrinėjamu atveju tai yra 2021 m. spalio 21 d. Mokestinis patikrinimas buvo sustabdytas Taisyklių 36 punkto pagrindu, Bendrovei pateikus prašymus, nurodant, kad Bendrovės vadovas dėl ligos negali pateikti dokumentų. Bendrovės vadovo sveikatos būklė, neleidusi jam pateikti dokumentų, reikalingų mokestiniam patikrinimui atlikti, nesudarė kliūčių organizuoti kreditorių susirinkimo ir jame dalyvauti, todėl galima įtarti, kad Bendrovės vadovas tyčia klaidino VMI. Tačiau šios aplinkybės teismui nevertino. Nei MAĮ, nei Taisyklėse nėra nustatytas mokestinio patikrinimo pradžios atidėjimas, todėl Bendrovės mokestinio patikrinimo pradžia nebuvo ir negalėjo būti atidėta. Pirmosios instancijos teismas mokestinio patikrinimo atlikimą nepagrįstai siejo tik su faktiniu mokestiniu patikrinimu. Nagrinėjamu atveju faktinio mokestinio patikrinimo pradžia buvo nustatyta 2021 m. lapkričio 4 d., būtent faktinio mokestinio patikrinimo pradžia buvo atidedama sustabdant mokestinį patikrinimą. Mokestinis patikrinimas ir faktinis mokestinis patikrinimas yra skirtingos sąvokos, tačiau jas pirmosios instancijos teismas nepagrįstai sutapatino, o apeliacinės instancijos – taikė netinkamai. Aiškinant JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punktą taip, kad atliekamas mokestinis patikrinimas būtų suprantamas tik kaip faktinis mokestinis patikrinimas, būtų ignoruojamos MAĮ ir Taisyklių nuostatos ir sukuriamas terpė piktnaudžiauti, kartu padarant šią imperatyvią nuostatą iš esmės neveiksminga, nes faktinis mokestinis patikrinimas gali būti neatliekamas dėl tikrinamo mokesčių mokėtojo veiksmų, taip pat ir dėl objektyvių priežasčių. Nagrinėjamu atveju žinoma, kad yra atliekamas Bendrovės mokestinis patikrinimas, kurio metu gali būti nustatyta, jog Bendrovė nedeklaravo ir nesumokėjo ankstesnio laikotarpio mokesčių. Taigi šiuo metu net nėra žinoma, ar nutarimą bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka iš tiesų yra priėmusi dauguma kreditorių. Tam, kad būtų išvengta tokios situacijos, ir yra priimtas JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punktas. Leidus bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka tokiu atveju, kai mokestinis patikrinimas yra sustabdytas, įvertinus trumpą ir teismo nekontroliuojamą bankroto procesą, būtų sukuriamą teisinė situacija, kai juridinio asmens turtas bus realizuotas ir gautos lėšos paskirstytos kreditoriams, neįvertinus juridinio asmens įsipareigojimų, kurie bus apskaiciuoti mokestinio patikrinimo metu, taip pažeidžiant vieno iš kreditorių teises. JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punktas neriboja juridinio asmens teisės inicijuoti bankroto procesą, tik riboja teisę jį vykdyti ne teismo tvarka.

13. Atsiliepimu į kasacinį skundą UAB „Jaunystės akademija“ prašo kasacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą, bylą nutraukti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 293 straipsnio 1 punkto pagrindu. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:
 - 13.1. Byla nutrauktina CPK 293 straipsnio 1 punkto pagrindu, nes yra nenagrinėtina teisme civilinio proceso tvarka dėl to, kad skundą padavęs subjektas nepagrindė savo civilinio procesinio subjektiškumo – teisės skusti konkretų nutarimą. Pareiškėja neatitinka JANĮ 55 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų, kurioms esant asmuo įgyja teisę skusti teismui bankrutuojančios įmonės kreditorių susirinkimo sprendimą, nes nėra ir skundžiamo nutarimo priėmimo dieną nebuvo Bendrovės kreditorė.
 - 13.2. Skundžiamas nutarimas priimtas nepažeidžiant JANĮ nustatytos susirinkimo sušaukimo, kreditorių dalyvavimo, nustatytos susirinkimo darbotvarkės klausimų nagrinėjimo, balsavimo ir nutarimų priėmimo tvarkos. VMI sprendimai (pavidimo tikrinti priedai) leidžia pagrįstai spręsti, jog Bendrovės mokestinis patikrinimas skundžiamo nutarimo priėmimo metu nebuvo pradėtas, todėl kreditorių sprendimas Bendrovės bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka 2021 m. gruodžio 27 d. galėjo būti priimtas.

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl mokesčio patikrinimo pradžios momento aiškinant JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatytą bankroto proceso ne teismo tvarka sąlygą

14. Juridinių asmenų bankroto procesas ne teismo tvarka yra alternatyva teisminiam bankroto procesui. Pagrindinis kriterijus, skiriantis teismo tvarka vykdomą bankrotą nuo ne teismo tvarka vykdomo bankroto proceso, yra tas, kad pastaruoju atveju nemokumo procesas vykdomas bendru įmonės ir jos kreditorių susitarimu, o visi klausimai sprendžiami kreditorių susirinkime (JANĮ 12 straipsnio 1 dalis).
15. Bankroto procesas ne teismo tvarka gali vykti tik esant konkrečioms įstatyme (JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje) nustatytoms sąlygoms. Bankroto procesas gali būti vykdomas ne teismo tvarka, jeigu sprendimo bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dieną: 1) teismuose nėra iškelta bylų ar nevyksta išankstinis ginčų nagrinėjimas ne teismo tvarka, kuriuose juridiniam asmeniui pareikšti turiniai reikalavimai, tarp jų reikalavimai, susiję su darbo santykiais; 2) į juridinio asmens turtą nėra nukreiptas išieškojimas pagal teismų ar kitų institucijų išduotus vykdomuosius dokumentus; 3) nėra atliekamas mokesčių tyrimas ar mokesčių patikrinimas Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka. Šios sąlygos yra imperatyvios ir jos turi būti aiškinamos siaurai. Teisės doktrinoje pažymima, kad pagrindinis JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų tikslas – užkirsti kelią piktnaudžiauti bankroto procesu, jų egzistavimas užtikrina, kad visi skolininko kreditoriai ginami vienodai, o jų nustatymas siejamas su valstybės pareiga kuo efektyviau ginti nemokios, t. y. nebegalinčios vykdyti ūkinės veiklos, įmonės kreditorių, taip pat ir jos darbuotojų, paties skolininko, valstybės institucijų interesus (Jokubauskas, R.; Kirkutis, M. ir Višinskis, V. (2020) Bankroto proceso ne teismo tvarka taikymo ir vykdymo problemos. *Jurisprudencija*, 27(1), p. 166–186).
16. Minėta, kad JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatytos bankroto proceso ne teismo tvarka sąlygos yra imperatyvios, tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad jeigu jos nėra tenkinamos, tai nebūtinai užkerta kelią bankroto procesui ne teismo tvarka – JANĮ 11 straipsnio 2 dalyje suinteresuotiems asmenims (atitinkamai mokesčių administratoriui, ieškovams ir (ar) išieškotojams) suteikiama diskreција duoti sutikimą vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka. Taigi įstatymų leidėjas leidžia suinteresuotiems asmenims patiens nuspręsti, ar įmonės bankrotas ne teismo tvarka nesuvaržys jų teisių ir teisėtų interesų labiau nei kitos nemokumo procedūros, ir skatina rinkos dalyvius dažniau naudotis šiuo institutu.
17. Nagrinėjamos bylos atveju aktuali trečioji JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta sąlyga – atliekamas mokesčių tyrimas ar mokesčių patikrinimas. Ši sąlyga skirta sklandžiam mokesčių administravimui užtikrinti ir garantuoti, kad bankroto procesas ne teismo tvarka būtų pradedamas tik kai mokesčių administratorius neatlieka minėtų mokesčių administravimo veiksmų.
18. Mokesčio patikrinimo sąvoka apibrėžta Mokesčių administravimo įstatymo 2 straipsnio 23 dalyje kaip mokesčių administratoriaus atliekamas mokesčių mokėtojo patikrinimas siekiant kontroliuoti, kaip mokesčių mokėtojas vykdo mokesčių įstatymų reikalavimus mokesčių apskaičiavimo, deklaravimo, sumokėjimo, o įstatymų nustatytais atvejais – ir kitose srityse. Taigi mokesčių patikrinimas reiškia kompleksinius mokesčių administratoriaus atliekamus veiksmus, siekiant įvertinti, kaip mokesčių mokėtojas vykdo iš mokesčių teisiinių santykių kylančius įsipareigojimus. Mokesčio patikrinimo metu gali būti nustatyti mokesčių mokėtojo mokesčių prievolių netikslumai ir apskaičiuota mokėtinų mokesčių suma, taigi gali pasikeisti tikrinamo juridinio asmens mokestinė prievolė, atitinkamai įsipareigojimų kreditoriams dydis ir kreditorių skaičius.
19. Mokesčio patikrinimo pradžia yra mokesčio patikrinimo pavidimo išrašymas (Mokesčių administravimo įstatymo 120 straipsnio 1 dalis). Taisyklių 23 punkte taip pat nustatyta, kad mokesčio patikrinimo pradžios data laikoma pavidimo tikrinti išrašymo data, bei įtvirtinta, jog faktinė mokėtojo patikrinimo pradžios data negali būti ankstesnė negu pranešime apie mokesčių patikrinimą nurodytoji patikrinimo atlikimo data, išskyrus atvejus, kai mokėtojo prašymu arba sutikimu pakeičiamas pranešime apie mokesčių patikrinimą nurodytas dokumentų parengimo (pateikimo) terminas arba mokesčių patikrinimas atliekamas be pranešimo apie mokesčių patikrinimą.
20. Teisėjų kolegija išaiškina, kad nors faktinių patikrinimo veiksmų atlikimo pradžios data gali nesutapti su mokesčio patikrinimo pavidimo išrašymo data, tai neturi įtakos mokesčio patikrinimo pradžios momentui, kuris imperatyviai apibrėžtas mokesčių administravimo reglamentuojančių teisės aktų objektyviu juridiniu faktu – mokesčio patikrinimo pavidimo išrašymu – nustatymui. Pažymėtina, kad analogiškai mokesčio patikrinimo pradžios momentas (mokesčių apskaičiavimo termino kontekste) aiškinamas ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. vasario 24 d. nutarties administracinėje byloje [Nr. eA-420-556/2021](#) 102–103 punktus).
21. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į pirmiau aptartas teisės normas ir pateiktus išaiškinimus, bankroto proceso ne teismo tvarka pobūdį, viešojo intereso apsaugos poreikį bei ekonominę ir socialinę šio proceso svarbą, išaiškina, kad JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta bankroto proceso ne teismo tvarka sąlyga, jog bankroto procesas gali būti vykdomas ne teismo tvarka, jeigu sprendimo bankroto procesą vykdyti ne teismo tvarka priėmimo dieną nėra atliekamas mokesčių patikrinimas Mokesčių administravimo įstatymo nustatyta tvarka, reiškia, kad po mokesčio patikrinimo pavidimo išrašymo sprendimas vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka gali būti priimtas tik esant mokesčių administratoriaus sutikimui.
22. Remiantis JANĮ 55 straipsnio 4 dalimi, teismas gali panaikinti kreditorių susirinkimo ar kreditorių komiteto sprendimą, jeigu jis priimtas pažeidžiant šio įstatymo nuostatas ir šis pažeidimas galėjo turėti įtakos sprendimo turiniui, taip pat jeigu kreditorių susirinkimo ar kreditorių komiteto sprendimas prieštarauja įstatymams arba pažeidžia prieš šį sprendimą balsavusių kreditorių arba kitų asmenų teises ir įstatymų saugomus interesus.
23. Nagrinėjamu atveju nustačius, kad ginčijamas kreditorių susirinkimo nutarimas priimtas pažeidus JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punktą, yra pagrindas spręsti, kad šis sprendimas yra neteisėtas ir naikintinas.
24. Atkreiptinas dėmesys taip pat į tai, kad mokesčių administravimą reglamentuojantys teisės aktai neįtvirtina galimybės atidėti mokesčio patikrinimo pradžią po mokesčio patikrinimo pavidimo išrašymo. Remiantis Taisyklių 36 punktu, mokesčių patikrinimas gali būti stabdomas, kai mokesčių mokėtojas pateikia motyvuotą prašymą sustabdyti mokesčių patikrinimą dėl svarbių priežasčių (pavyzdžiui, dėl mokėtojo komandiruočių į užsienį, ligos ir pan.) ir nėra galimybės įgaliojimus atstovauti mokesčių mokėtojui suteikti kitam asmeniui; išnykus aplinkybėms, dėl kurių mokesčių patikrinimas buvo sustabdytas, mokesčių patikrinimas turi būti nedelsiant atnaujintas ir užbaigtas.
25. Nagrinėjamos bylos atveju Bendrovės mokesčių patikrinimas, pradėtas Kauno apskrities VMI 2021 m. spalio 21 d. pavidimu, buvo sustabdytas nuo 2021 m. lapkričio 5 d. iki 2022 m. sausio 13 d., Bendrovės vadovui pateikus motyvuotą prašymą atidėti mokesčio patikrinimo pradžią dėl jo ligos. Laikotarpiu, kai mokesčių patikrinimas buvo sustabdytas, Bendrovės vadovas 2021 m. gruodžio 3 d. išsiuntė kreditoriams pranešimus dėl nemokumo proceso inicijavimo, o 2021 m. gruodžio 27 d. įvyko Bendrovės kreditorių susirinkimas ir jo metu buvo priimtas šioje byloje ginčijamas nutarimas pradėti Bendrovės bankroto procesą ne teismo tvarka. Taigi, kaip pagrįstai teigiama pareiškėjos kasaciniame skunde, Bendrovės vadovo sveikatos būklė, neleidusi jam pateikti dokumentų, reikalingų mokesčiniam patikrinimui atlikti, nesudarė kliūčių organizuoti kreditorių susirinkimo ir jame dalyvauti. Tokia Bendrovės vadovo sukurta faktinė situacija, teisėjų

kolegijos vertinimu, laikytina piktnaudžiavimu, kuriam užkirsti kelią ir siekiama JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatytais sąlygomis.

26. Teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad Kauno apskrities VMI pavedimo tikrinti priedai, kuriais nuspręsta sustabdyti mokestinį patikrinimą, priimti užpildant Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko 2005 m. sausio 13 d. įsakymu Nr. VA-3 patvirtintos formos FR0773P atitinkamą skiltį „Mokestinio patikrinimo pratęsimas/sustabdymas“, tačiau po jos einanti skiltis „Mokestinio patikrinimo nutraukimas“ nėra užpildyta, taigi nebuvo pagrindo vertinti šių dokumentų turinio kaip dviprasmiško ir leidžiančio Bendrovei tikėtis, kad mokestinis patikrinimas yra nutrauktas.
27. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįsta bylą nagrinėjusių teismų išvadą, kad pareiškėja, ginčydama Bendrovės kreditorių susirinkimo nutarimą vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka, šiuo atveju veikė ne kaip Bendrovės kreditorė, o kaip mokesčių administratorė. Taip pat pažymėtina, kad, atsižvelgiant į pirmiau aptarto reguliavimo tikslus ir paskirtį, tuo atveju, kai ginčijamas kreditorių susirinkimo nutarimas inicijuoti juridinio asmens bankroto procesą ne teismo tvarka, teisė skusti tokį nutarimą dėl neatitikties JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatytoms sąlygoms suteiktina ne tik JANĮ 55 straipsnio 2 dalyje išvardytiems asmenims (kreditoriams, nemokumo administratoriui), bet ir JANĮ 11 straipsnio 2 dalyje išvardytiems suinteresuotiems asmenims, turintiems teisę duoti sutikimą vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka, *inter alia* (be kita ko), mokesčių administratoriui. Dėl to atmetini Bendrovės atsiliepimo į kasacinį skundą argumentai, kuriais prašoma bylą nutraukti [CPK 293 straipsnio](#) 1 punkto pagrindu, pareiškėjai neturint teisės skusti aptariamą kreditorių susirinkimo nutarimą.

Dėl bylos procesinės baigties

28. Apibendrindama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad skundžiamas Bendrovės kreditorių susirinkimo nutarimas vykdyti Bendrovės bankroto procesą ne teismo tvarka priimtas esant pradėtam Bendrovės mokestiniam patikrinimui, taigi jis prieštarauja JANĮ 11 straipsnio 1 dalyje nustatytoms sąlygoms ir yra naikintinas (JANĮ 55 straipsnio 4 dalis). Bylą nagrinėję teismai skundžiamais procesiniais sprendimais netinkamai aiškino ir taikė JANĮ 11 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytą sąlygą ir mokesčių administravimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas dėl mokestinio patikrinimo pradžios, dėl to nepagrįstai konstatavo, kad skundžiamo Bendrovės kreditorių susirinkimo nutarimo priėmimo metu mokestinis patikrinimas nebuvo atliekamas, taigi nebuvo kliūčių vykdyti bankroto procesą ne teismo tvarka. Dėl šių pažeidimų buvo priimti neteisėti procesiniai sprendimai, o tai sudaro pagrindą šiuos sprendimus panaikinti bei priimti naują sprendimą pareiškėjos skundą tenkinti ([CPK 346 straipsnio](#) 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 1 dalies 4 punktas).
29. Priėmus šią nutartį, netenka galios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 13 d. ir 30 d. nutartimis taikytos laikinosios apsaugos priemonės – draudimas kreditorių susirinkime priimti bet kokius su bankroto procesu susijusius sprendimus, likviduoti ir išregistruoti Bendrovę.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. kovo 3 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2022 m. sausio 31 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – pareiškėjos skundą tenkinti.

Panaikinti uždarnosios akcinės bendrovės „Jaunystės akademija“ (j. a. k. 304323452) kreditorių susirinkimo 2021 m. gruodžio 27 d. nutarimą trečiuoju darbotvarkės klausimu, kuriuo nutarta vykdyti bankroto procedūrą ne teismo tvarka.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Antanas Simniškis

Donatas Šernas

Jūratė Varanauskaitė